

Emoties over megastallen of weidegang bestrijden met feiten is zinloos volgens communicatie-onderzoeker Noelle Aarts

'Neem emoties altijd serieus'

Wie zijn stal wil uitbreiden, doet er goed aan om de plannen in een vroeg stadium voor te leggen aan de burens, vindt Noelle Aarts, hoofddocent communicatiestrategieën van Wageningen Universiteit. 'Luister naar andermans emoties, dan luisteren mensen ook naar jou. Wanneer je niet zorgt voor voldoende draagvlak voor je bedrijf, zorgt dat later bijna altijd voor problemen.'

tekst Jaap van der Knaap

Of het nu gaat om koeien in de wei of de bouw van een stal voor 500 koeien: de landbouw, beter gezegd landbouwdieren zorgen altijd voor emotie in de samenleving. Volgens Noelle Aarts, hoofddocent communicatiestrategieën aan Wageningen Universiteit, zijn daarvoor diverse oorzaken aan te wijzen. Aarts onderzocht de communicatie over schaalvergroting en de daaropvolgende reacties en merkte dat met name mensen die geen affiniteit (meer) hebben met de landbouw niets zien in schaalvergroting en megastallen. 'Door de globalisering wil de consument juist meer grip krijgen op wat er in zijn eigen leefomgeving gebeurt. Daarnaast heeft de landbouwsector lange tijd een defensieve houding aangenomen. Je ziet die houding inmiddels kantelen, er komt meer openheid,

meer begrip voor emoties van mensen. Dat laatste is heel belangrijk, neem emoties altijd heel serieus.'

Het lijkt wel of schaalvergroting in de veehouderijsector meer weerstand oproept dan vroeger. Hoe komt dat?

'Grootschalige landbouw wordt vrij snel in verband gebracht met dierziekten, stank, fijnstof en gevaar voor de volksgezondheid. Dat beeld is de laatste jaren ontstaan via media: tv-reportages van dode dieren in grijpers blijven lang hangen. Vroeger was de landbouw veel meer een onderdeel van de samenleving dan nu. Daardoor was er meer begrip.'

Er zijn genoeg onderzoeken die aantonen dat schaalvergroting helemaal niet slecht hoeft te zijn voor dierziekten of dierwelzijn.

'Feiten gebruiken om emoties te bezweren werkt averechts. Er zijn altijd wel feiten te vinden die het tegendeel "bewijzen". Je moet juist luisteren naar emoties, dan wordt er ook naar jou geluisterd en kun je samen op zoek gaan naar een compromis.'

Betekent het dat je bij emoties rondom schaalvergroting altijd compromissen moet sluiten?

'Het betekent niet dat je bij een gewenste opschaling van 100 naar 200 koeien een compromis moet sluiten van 150 koeien. Ga bij uitbreidingsplannen tijdig naar de burens en leg uit wat je van plan bent. Het gaat om het voeren van een constructief gesprek, waarin mensen worden uitgenodigd om mee te denken. Laat de omgeving zien waar je mee bezig bent, sta open voor ideeën en kritiek.

Wees duidelijk waar nog inspraak mogelijk is en waar niet. Niets is zo frustrerend als wanneer je denkt dat je inspraak hebt, maar er uiteindelijk niets met je ideeën wordt gedaan.'

Bezwaren tegen schaalvergroting komen dikwijls niet eens van burens, maar van mensen die verder weg wonen. Hoe komt dat?

'Twee jaar geleden hebben we onderzocht hoe mensen reageerden op plannen voor een landbouwontwikkelingsgebied, een LOG, waar ruimte is voor grootschalige landbouw. Opvallend was dat niet alleen aangrenzende bewoners, maar ook bewoners uit dorpen of zelfs de stad zulke plannen totaal niet zagen zitten. Het waren de mensen die nog enige affiniteit hadden met de landbouw die de plannen verdedigden. Je kunt op

buiten lopen als blij koeien. Nederland is nu eenmaal het land van de koeien in de weide. De sector gebruikt dat beeld zelf ook, op elk melkpak staan ze afgebeeld. Mensen hebben graag een romantisch beeld van het boerenleven en daarbij passen geen grootschalige stallen waar koeien volledig binnen blijven.'

Heeft de consument niet een veel te romantisch beeld van de sector?

'Dat weet ik niet. Consumenten zijn niet gek. Ik ben echt nog nooit iemand tegengekomen die dacht dat melk uit de fabriek kwam. Tegelijkertijd is er veel kritiek op de grootschalige manier van produceren. Voor boeren is veel clementie omdat de samenleving goed weet dat boeren veel te maken hebben met regelgeving en voor een inkomen veel moeten

Anders groeien

Noelle Aarts werkte mee aan het boek Anders Groeien. In het boek, in samenwerking met Wageningen UR uitgegeven door CRV Uitgeverij, staan feiten en tal van praktijkvoorbeelden over schaalsproming in de melkveehouderij.

➔ Informatie over hoe u het boek kunt bestellen, staat op www.veeteelt.nl

derland veel partijen in de samenleving die iets van de sector vinden. Wanneer zij met zijn allen zeggen dat er een grens getrokken moet worden, dan zul je daar als sector wel wat mee moeten doen.'

Staat de sector wel open voor anders groeien?

'De landbouwsector heeft lange tijd een defensieve houding gehad. Slecht nieuws werd genegeerd of er werd gezegd dat het wel meeviel. Slecht nieuws ontkennen is niet verstandig, dat roept wrevel op. Maar die houding is aan het veranderen. Het is een enorme stap voorwaarts dat landbouworganisatie ZLTO om tafel is gegaan met Stichting Wakker Dier. Dat was vijf jaar geleden ondenkbaar. Ze hebben ontdekt dat ze meer gemeen hebben dan gedacht. Met deze toenadering komt het krachtenspel heel anders te liggen: de retailers kunnen hier niet omheen. Het spel van prijsvorming en aanbod wordt opnieuw gespeeld.'

Emoties bij de burens of niet, boeren willen groeien met hun bedrijf.

'Het belang van schaalvergroting is niet in het belang van de boer. Ik heb nooit een boer gesproken die meer koeien wilde melken omdat hij het zo kicken vond om veel koeien te melken. Wanneer je aanbiedt om minder koeien te melken en net zoveel geld te verdienen, kiezen daar de meeste veehouders voor.'

'Wat we tot nu toe hebben gezien, is dat de veehouder naar de consument wijst ('zij eten die plofkoppen van mij wel op'), de consument naar de overheid ('als het in de winkel ligt, dan heeft de overheid dat gecontroleerd en zal het wel goed zijn') en de overheid naar de consument ('die moet verantwoorde keuzes maken') Het resultaat is dan georganiseerde onverantwoordelijkheid ondersteund door functionele onwetendheid. Deze impasse moet worden doorbroken. Je kunt als sector, maar ook als individuele veehouder emoties die bij de consument heersen over het platteland niet negeren.' |

'De boer als individu staat niet onder druk, maar de sector wel'

je klompen aanvoelen dat het draagvlak voor schaalvergroting niet snel zal toenemen in de toekomst. Er zijn immers steeds minder mensen die connecties hebben met boeren.'

De discussie over weidegang staat ook bol van de emoties. Hoe komt dat?

'Wanneer de koeien voor het eerst naar buiten gaan, maakt Stichting Wakker Dier daar een feestje van en staat het de volgende dag op de voorpagina van alle kranten. Blijkbaar vinden mensen dat belangrijk. Mensen ervaren koeien die

produceren tegen een lage prijs. Maar de consument wil wel een menselijke maat. De boer als individu staat niet onder druk, maar de sector als zodanig wel.'

Schaalvergroting is noodzakelijk voor de sector om het hoofd boven water te houden.

'Ik kan niet veel met dit soort economische wetten. Wanneer je je niets aantrekt van een omgeving die tegen megastallen is, dan verlies je draagvlak en dat kan op een gegeven moment het einde van je bedrijf betekenen. Ik denk dat groeien anders zal moeten. Er zijn in Ne-